

Helmūts Kols un Fransuā Miterāns – līderi Eiropas vienotības stiprināšanā

Helmūts Kols, 1930–2017

Fransuā Miterāns, 1916–1996

Bija visai mazticams, ka 20. gadsimta otrās puses divu ievērojamāko Eiropas līderu sadarbība būs tik cieša. Vācijas kanclers Helmūts Kols un Francijas prezidents Fransuā Miterāns piedzima un uzauga laikā, kad abas tautas stājās viena otrai pretī postošos karos.

Taču Kols un Miterāns bez mitas strādāja, lai uzlabotu Francijas un Vācijas pēckara attiecības, īpaši uzsverot, ka Eiropas integrācijā būtiska nozīme ir mieram abu valstu starpā. Simboliskā un aizkustinošā fotogrāfija, kas uzņemta 1984. gada 22. septembra ceremonijā Pirmā pasaules kara sākuma 70. gadadienas piemiņai un kurā abi līderi redzami sadevušies rokās, nonāca pasaules laikrakstu pirmajās lappusēs

Helmūts Kols

Helmūts Kols dzimis 1930. gadā Vācijas pilsētā Lūdviġshāfenē, un Otrā pasaules kara beigās viņam ir tikko 15 gadi. Vēlāk viņš bieži minējis, ka tas viņu pasargājis no kara lielākajām šausmām. Sākotnēji Helmūts Kols studē tiesības Frankfurtē, bet pēcāk pievēršas vēstures un politikas zinātnēm Heidelbergas universitātē.

Darba gaitas sāk akadēmiskajā vidē, vēlāk pievēršas uzņēmējdarbībai un, visbeidzot, politikai. 1959. gadā tiek ievēlēts par Kristīgo demokrātu apvienības Lūdviġshāfenes nodaļas vadītāju un strauji kāpj pa karjeras kāpnēm vietējā un reģionālā mērogā. Strādājot Reinzemes-Pfalcas ministru prezidenta amatā (viņš ir gados jaunākais ievēlētais valdības vadītājs Vācijā) un kā Kristīgo demokrātu savienības (CDU) priekšsēdētājs, viņš sper pirmos soļus ceļā uz Rietumvācijas kanclera amatu.

1982. gadā pie varas esošā valdība neiztur CDU ierosināto uzticības balsojumu. Tam seko Helmūta Kola ievēlēšana par Bundestāga (Vācijas parlaments) kancleru, un gadu vēlāk viņš

nostiprina savas pozīcijas, ar lielu pārsvaru uzvarot 1983. gada federālajās vēlēšanās.

Īpašas pieminēšanas vērta ir Helmūta Kola apņemšanās izveidot vienotu Vācijas valsti. Viņš bija pirmais kanclers, kas tikās ar Austrumvācijas valsts vadītāju diplomātiskā statusā, un pēc Berlīnes mūra krišanas bija nelokāms Austrumvācijas un Rietumvācijas atkalapvienošanās atbalstītājs. 1990. gadā abi parlamenti parakstīja līgumu, ar kuru Vācija tika atkalapvienota pēc 45 gadus ilguša konflikta, kas sadalīja valsti divās daļās. Tādējādi Kola redzējums par vienotu Eiropu pietuvojās realitātei.

Fransuā Miterāns

Fransuā Miterāns dzimis 1916. gadā Šarantā, Francijā. 1937. gadā iegūst grādu publiskajās tiesībās un pievienojas Francijas labējo nacionālistu kustībai.

Sākoties Otrajam pasaules karam, viņš tiek nosūtīts uz fronti, kur vācieši viņu 1940. gadā saņem gūstā. Pēc izbēgšanas no gūsta viņš kādu laiku strādā Viši režīma labā, bet vēlāk pievienojas

kreisajiem politiskajiem spēkiem un iestājas Francijas pretošanās kustībā. Viņš nodibina tīklu ar citiem karagūstekņiem un Francijas bruņotajām pretošanās grupām un pēcāk aizbēg uz Londonu, lai izvairītos no aresta pastāvošajā režīmā. Fransuā Miterāns satiek Šarlu de Gollu, kas tiek uzskatīts par pretošanās kustības vadītāju trimdā. Viņi mēģina sadarboties, taču neatrod kopīgu valodu.

Pēc kara Miterāns nostiprina savas pozīcijas kreisajā spārnā, opozīcijā Šarlam de Gollam, un, visbeidzot, kļūst par Francijas Sociālistiskās partijas vadītāju. Pēc pirmā neveiksmīgā mēģinājuma kļūt par prezidentu Fransuā Miterāns 1981. gadā tiek ievēlēts šajā amatā un vada valsts pirmo kreisi noskaņoto valdību 23 gadus.

Apņemšanās veidot vienotu Eiropu

Helmūts Kols ir otrais no pavisam trim cilvēkiem, kam pateicībā par viņa ārkārtējo darbu Eiropas integrācijā un sadarbībā un par ieguldījumu Eiropas projekta īstenošanā Eiropadome piešķirusi Eiropas goda pilsoņa titulu.

F. Miterāns un H. Kols 1987. gadā

Miterāns, savukārt, savas prezidentūras laikā atbalstīja Eiropas Savienības paplašināšanos, iedrošinot Spāniju un Portugāli pievienoties ES. Viņš arī ticēja spēcīgākai Eiropas integrācijai un aktīvi aicināja pieņemt Vienoto Eiropas aktu 1986. gadā; tas ietver Eiropas vienotā tirgus juridisko pamatu. Kopīgiem spēkiem Kols un Miterāns šo mērķi sasniegta sešus gadus vēlāk, kad tika parakstīts Māstrihtas līgums. Tādējādi tika īstenots viņu sapnis par vienotu tirgu bez robežām.

Slavenais Kola un Miterāna fotoattēls netālu no Verdenas — vietas, kur norisinājās viena no ilgākajām Pirmā pasaules kara kaujām,— tika uzņemts piemiņas ceremonijā 1984. gada 22. septembrī, un tas parāda, cik tālu Francija, Vācija un Eiropa ir tikušas kopš abiem pasaules kariem.

Roku rokā, iepretim diviem piemiņas vainagiem Duomonas osuārija (ossuaire de Douaumont) priekšā, Kols un Miterāns apliecināja, ka Verdena nav tikai sāpīgas atmiņas, bet gan miera un izlīguma simbols, tādējādi Eiropai un visai pasaulei paužot, cik nozīmīgs ir miers kontinentā un kāds tam ir spēks.

Gadu gaitā abu politiķu starpā izveidojās ražīga profesionālā sadarbība un cieša draudzība. Daži no viņu jokiem ir pat iegājuši vēsturē. Reiz, piemēram, Kols Miterānu esot cienājis ar tipisku vācu ēdienu – cūkas kuņģi –, mudinot: “Apēdiet vien visu, citādi dabūsiat atpakaļ Zāras reģionu!”.

Pateicībā par mūža ieguldījumu Francijas un Vācijas savstarpējās attiecībās, abi politiķi 1988. gadā kopīgi ir apbalvoti ar Kārļa Lielā balvu, ko piešķir par ieguldījumu Eiropas vienotībā. Savā pateicības runā Kols uzsvēra Francijai un Vācijai kopīgās lietas, kas kalpoja par pamatu Eiropas Savienības projektam, kas aizsākās ar Eiropas Ogļu un tērauda kopienu 1951. gadā. Šo balvu ir saņēmuši arī vairāki viņu līdzgaitnieki, to starpā Konrāds Adenauers un Simona Veila.

Kols bija Vācijas kanclers 16 gadus, proti, visilgāk amatā esošais kanclers 20. gadsimtā. Miterāns Francijas prezidenta amatā nostrādāja 14 gadus, kas ir visilgākais prezidenta mandāts Francijas vēsturē.

Turpmākie gadi

Fransuā Miterāns nomira no prostatas vēža 1996. gada janvārī, nepilnu gadu pēc aiziešanas no amata. Viņa draugs Helmūts Kols nomira dabīgā nāvē 2017. gada jūnijā. Mēnesi vēlāk Eiropas Parlamentā Strasbūrā viņam par godu pirmo reizi vēsturē notika Eiropas goda ceremonija, kuras laikā Eiropas Komisijas priekšsēdētājs Žans Klods Junkers sacīja: *“Helmūts Kols bija Vācijas un Eiropas patriots, jo viņš starp tām abām nesaskatīja pretrunas. Viņaprāt, Vācijas un Eiropas vienotība iet roku rokā.”*